

BÀI 3. PHÉP TRỪ HAI SỐ NGUYÊN

Mục tiêu

❖ Kiến thức

- + Hiểu quy tắc trừ hai số nguyên.

❖ Kỹ năng

- + Thực hiện được phép trừ hai số nguyên.
- + Vận dụng được quy tắc dấu ngoặc và quy tắc chuyển vế trong tính toán.

I. LÝ THUYẾT TRỌNG TÂM

1. Hiệu của hai số nguyên

Quy tắc

Muốn trừ số nguyên a cho số nguyên b , ta cộng a với số đối của b .

$$a - b = a + (-b)$$

2. Quy tắc dấu ngoặc

Quy tắc

Khi bỏ dấu ngoặc có dấu "-" đằng trước, ta phải đổi dấu tất cả các số hạng trong dấu ngoặc

- + Dấu "+" thành dấu "-"
- + Dấu "-" thành dấu "+"

Khi bỏ dấu ngoặc có dấu "+" đằng trước thì dấu của các số hạng trong ngoặc vẫn giữ nguyên.

3. Tính chất của đẳng thức

- + Nếu $a = b$ thì $a + c = b + c$.
- + Nếu $a + c = b + c$ thì $a = b$
- + Nếu $a = b$ thì $b = a$

4. Quy tắc chuyển vế

Quy tắc

Khi chuyển một số hạng từ vế này sang vế kia của một đẳng thức, ta phải đổi dấu số hạng đó

- + Dấu "+" thành dấu "-"
- + Dấu "-" thành dấu "+"

Chú ý: Phép trừ trong $\mathbb{N}$ không phải bao giờ cũng thực hiện được, còn trong $\mathbb{Z}$ luôn thực hiện được.

$$3 - 5 = 3 + (-5) = -2.$$

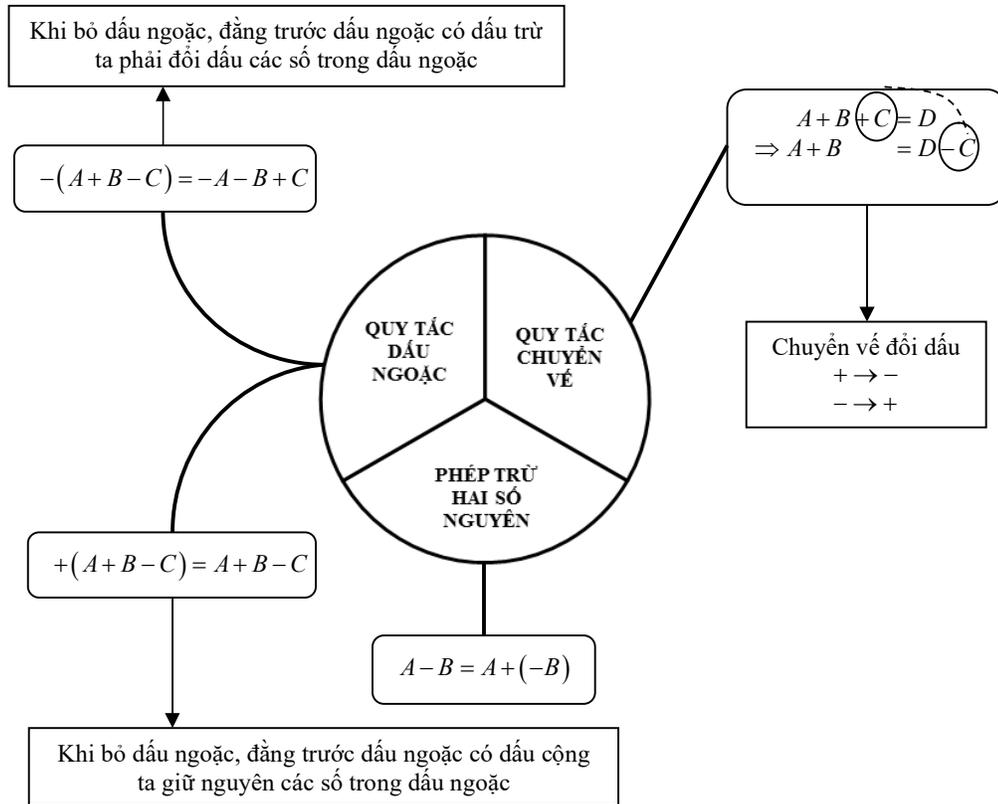
Chú ý: Trong một tổng đại số, ta có thể thay đổi tùy ý vị trí các số hạng kèm theo dấu của chúng.

$$a - b - c = -b + a - c = -b - c + a$$

Trong một tổng đại số, ta có thể đặt dấu ngoặc để nhóm các số hạng một cách tùy ý với chú ý rằng nếu trước dấu ngoặc là dấu "-" thì phải đổi dấu tất cả các số hạng trong ngoặc

$$a - b - c = (a - b) - c = a - (b + c)$$

SƠ ĐỒ HỆ THỐNG HÓA

II. CÁC DẠNG BÀI TẬP

Dạng 1. Thực hiện phép trừ hai số nguyên

Phương pháp giải

Muốn trừ số nguyên a cho số nguyên b , ta cộng a với số đối của b .

$$a - b = a + (-b).$$

$$3 - 5 = 3 + (-5)$$

$$= -2.$$

$$3 - (-5) = 3 + 5$$

$$= 8.$$

Ví dụ mẫu

Ví dụ 1. Tính

a) $3 - 7$;

b) $1 - (-2)$;

c) $3 - (-4)$;

d) $0 - 7$;

e) $5 - 0$;

g) $(-3) - (-5)$.

Hướng dẫn giải

a) $3 - 7 = 3 + (-7) = -4$;

b) $1 - (-2) = 1 + 2 = 3$;

c) $3 - (-4) = 3 + 4 = 7$;

d) $0 - 7 = -7$;

e) $5 - 0 = 5$;

g) $(-3) - (-5) = (-3) + 5 = 2$.

Ví dụ 2. Nhiệt độ ở Sa Pa hôm qua là 2°C , hôm nay nhiệt độ giảm 4°C . Hỏi nhiệt độ hôm nay ở Sa Pa là bao nhiêu độ?

Hướng dẫn giải

Do nhiệt độ hôm nay giảm 4°C so với hôm qua nên ta có

$$2 - 4 = 2 + (-4) = -2^{\circ}\text{C}.$$

Vậy nhiệt độ hôm nay ở Sa Pa là -2°C .

Ví dụ 3. Thực hiện phép tính

a) $(-3) + (-9) - (-10)$;   b) $100 - (-60) + (-40)$.

Hướng dẫn giải

a) $(-3) + (-9) - (-10) = (-3) + (-9) + 10$
 $= (-12) + 10$
 $= -2.$

b) $100 - (-60) + (-40) = 100 + 60 + (-40)$
 $= 160 + (-40)$
 $= 120.$

Ví dụ 4. Tìm số nguyên x biết

a) $12 + x = 5$;   b) $x + 3 = 0$;
c) $x + 1 = 4$;   d) $25 - x = -13$.

Hướng dẫn giải

a)	b)
$12 + x = 5$	$x + 3 = 0$
$x = 5 - 12$	$x = 0 - 3$
$x = 5 + (-12)$	$x = 0 + (-3)$
$x = -7.$	$x = -3.$
c)	d)
$x + 1 = 4$	$25 - x = -13$
$x = 4 - 1$	$x = 25 - (-13)$
$x = 3.$	$x = 25 + 13$
	$x = 38.$

Ví dụ 5. Tìm các số nguyên x , biết

a) $x + 13 = 32 - 76$;   b) $|x + 1| - 5 = 0$;
c) $(-13) + x = (-12) - (-63)$.

Hướng dẫn giải

a)

$$x+13=32-76$$

$$x+13=32+(-76)$$

$$x+13=-44$$

$$x=-44-13$$

$$x=-44+(-13)$$

$$x=-57.$$

b)

$$x+1=5$$

$$x+1=-5$$

$$x=5-1 \text{ hoặc } x=-5-1$$

$$x=4. \quad x=-6.$$

c)

$$(-13)+x=(-12)-(-63)$$

$$(-13)+x=(-12)+63$$

$$(-13)+x=51$$

$$x-13=51$$

$$x=51+13$$

$$x=64.$$

Bài tập tự luyện dạng 1

Bài tập cơ bản

Câu 1. Điền số thích hợp vào ô trống

a	-1	-7	3	0
b	8	-2	-5	8
$a-b$				

Câu 2. Điền số thích hợp vào ô trống

a	-7	-9	3	0
b	8	-2	-11	-15
$a-b$				

Câu 3. Điền số thích hợp vào ô trống

a	-3	-7	-13	0
b	8	-9	-5	1
$a-b$				

Câu 4. Điền dấu ">"; "<"; "=" thích hợp vào chỗ chấm

a) $-10+(-2+3)\dots 11;$

b) $(-4)-(9-4)\dots -9;$

c) $18-(5-9)\dots 20.$

Câu 5. Điền dấu ">;=;<" thích hợp vào chỗ chấm

a) $-12+(2-7)...7;$

b) $(-91)-(15-91)...-15;$

c) $18-(5-15)...8.$

Câu 6. Tính tổng

a) $(-117)+8+17+117;$

b) $19-(39-59)+1.$

Câu 7. Tính tổng

a) $8+(-31)+19+31;$

b) $(-21)+18-(19-21).$

Câu 8. Cho $x = -98; a = 63; m = -24$. Tính giá trị của biểu thức sau

a) $x+8-x-22;$

b) $-x+a+12-a;$

c) $a-m+7-8+m;$

d) $m-24-x+24+x.$

Câu 9. Tính giá trị của biểu thức $a-b-c$ biết

a) $a = 45; b = 175; c = -130.$

b) $a = -350; b = -285; c = 85.$

c) $a = -720; b = -370; c = -250.$

Câu 10. Tính tổng

a) $(-27)+8+13+27;$

b) $7+23+(-78)+(-23);$

c) $(-7)+(-5)+356+12;$

d) $(-9)+(-18)+18+(-5).$

Dạng 2. Vận dụng quy tắc dấu ngoặc

📌 Phương pháp giải

Khi bỏ dấu ngoặc có dấu "-" đằng trước, ta phải đổi dấu tất cả các số hạng trong dấu ngoặc:

+ Dấu "+" chuyển thành dấu "-"

+ Dấu "-" chuyển thành dấu "+"

Tổng quát: $A-(B-D) = A-B+D.$

Khi bỏ dấu ngoặc có dấu "+" đằng trước thì dấu của các số hạng trong dấu ngoặc vẫn giữ nguyên.

Tổng quát: $A+(B-D) = A+B-D.$

📌 Ví dụ mẫu

Ví dụ 1. Tính tổng

a) $(-15)+3+9+15;$

b) $30+13+(-10)+(-13);$

c) $(-5)+520+(-7)+(-520);$

d) $(-5)+(-13)+19+(-1).$

Hướng dẫn giải

a) $(-15)+3+9+15 = (-15)+15+3+9$

$120-(5-3) = 120-5+3 = 118.$

Trong dấu ngoặc, số 5 mang dấu "+" được chuyển thành dấu "-"; số 3 mang dấu "-" được chuyển thành dấu "+".

$120+(5-3) = 120+5-3 = 122.$

$$= 0 + 3 + 9$$

$$= 12.$$

$$\text{b) } 30 + 13 + (-10) + (-13) = 30 + (-10) + 13 + (-13)$$

$$= 30 + (-10) + 0$$

$$= 20.$$

$$\text{c) } (-5) + 520 + (-7) + (-520) = (-5) + (-7) + 520 + (-520)$$

$$= (-5) + (-7) + 0$$

$$= -12.$$

$$\text{d) } (-5) + (-13) + 19 + (-1) = (-5) + (-13) + (-1) + 19$$

$$= -19 + 19$$

$$= 0.$$

Ví dụ 2. Đơn giản biểu thức

$$\text{a) } x + 25 + (-13) + (-20);$$

$$\text{b) } (-15) + 27 - (y + 2).$$

Hướng dẫn giải

$$\text{a) } x + 25 + (-13) + (-20) = x + 25 - 13 - 20 = x + 12 - 20 = x - 8.$$

$$\text{b) } (-15) + 27 - (y + 2) = 12 - y - 2 = 12 - 2 - y = 10 - y.$$

Ví dụ 3. Bỏ dấu ngoặc rồi tính

$$\text{a) } (18 + 29) + (173 - 18 - 29);$$

$$\text{b) } (17 - 142 + 47) - (17 + 47).$$

Hướng dẫn giải

$$\text{a) } (18 + 29) + (173 - 18 - 29) = 18 + 29 + 173 - 18 - 29$$

$$= 18 - 18 + 29 - 29 + 173$$

$$= 0 + 0 + 173$$

$$= 173.$$

$$\text{b) } (17 - 142 + 47) - (17 + 47) = 17 - 142 + 47 - 17 - 47$$

$$= 17 - 17 + 47 - 47 - 142$$

$$= 0 + 0 - 142$$

$$= -142.$$

Ví dụ 4. Tính nhanh các tổng sau

$$\text{a) } (3765 - 238) - 3765;$$

$$\text{b) } (-1891) - (53 - 1891).$$

Hướng dẫn giải

$$\text{a) } (3765 - 238) - 3765 = 3765 - 238 - 3765 = 3765 - 3765 - 238 = -238.$$

$$\text{b) } (-1891) - (53 - 1891) = -1891 - 53 + 1891 = -1891 + 1891 - 53 = 0 - 53 = -53.$$

Ví dụ 3. Cho số nguyên a . Tìm số nguyên x biết

a) $a + x = 8$.

b) $a - x = 32$.

Hướng dẫn giải

Áp dụng quy tắc chuyển vế, ta có

a) $a + x = 8$

$$x = 8 - a.$$

b) $a - x = 32$

$$-x = 32 - a$$

$$x = a - 32.$$

Ví dụ 4.

a) Viết tổng của ba số nguyên: 28 ; (-13) và x .

b) Tìm x biết tổng trên bằng 5 .

Hướng dẫn giải

a) Tổng của ba số nguyên đó là: $28 + (-13) + x$.

b) Tổng đó bằng 5 nên

$$28 + (-13) + x = 5$$

$$15 + x = 5$$

$$x = 5 - 15$$

$$x = -10.$$

Vậy $x = -10$ là giá trị cần tìm.

Ví dụ 5. Tìm số nguyên x biết

a) $|x - 5| = 0$;

b) $|2x - 5| = 3$;

c) $|3x + 4| = x + 6$.

Hướng dẫn giải

a) $|x - 5| = 0$

$$x - 5 = 0$$

$$x = 0 + 5$$

$$x = 5.$$

b) $|2x - 5| = 3$

$$2x - 5 = 3$$

$$2x = 3 + 5$$

$$2x = 8 \quad \text{hoặc}$$

$$x = 8 : 2$$

$$x = 4.$$

$$2x - 5 = -3$$

$$2x = -3 + 5$$

$$2x = 2$$

$$x = 1.$$

c) $|3x + 4| = x + 6$

Nếu $3x + 4 \geq 0$ thì

$$3x + 4 = x + 6$$

$$3x - x = 6 - 4$$

$$2x = 2$$

$$x = 1.$$

Thử lại:

$$3x + 4 = 3 \cdot 1 + 4 = 7 > 0 \text{ (thỏa mãn).}$$

Nếu $3x + 4 < 0$ thì

$$-(3x + 4) = x + 6$$

$$-3x - 4 = x + 6$$

$$-3x - x = 6 + 4$$

$$-4x = 10$$

$$x = 10 : (-4).$$

Không có số nguyên x thỏa mãn.

Vậy $x = 1$.

Bài tập tự luyện dạng 3

Bài tập cơ bản

Câu 1. Tìm số nguyên x biết

a) $3 - x = (-27) - (-8);$

b) $x - 17 = 15 - 48.$

Câu 2. Tìm số nguyên y biết

a) $y + 27 = -84 - (-13);$

b) $y + 20 = 84 - 64;$

c) $2y - 16 = -11 - (-15);$

d) $-7 - 2y = -37 - (-26).$

Câu 3. Cho ba số $-25; 15; x$ với x là số nguyên. Tìm x biết

a) Tổng của ba số trên bằng 50.

b) Tổng của ba số trên bằng -35 .

c) Tổng của ba số trên bằng -10 .

Câu 4. Tìm số nguyên x biết

$$9 - 25 = (7 - x) - (25 + 7).$$

Câu 5. Tìm số nguyên x biết

$$x - (17 - x) = x - 7.$$

Câu 6. Tìm số nguyên a biết

a) $|a + 3| = 7;$

b) $|a - 5| = (-5) + 8.$

Câu 7. Tìm số nguyên x biết

a) $13 - x = (-29) - (-8);$

b) $x - 21 = 18 - 48.$

Câu 8. Tìm số nguyên a biết $|-a + 8| = 5.$

Câu 9. Tìm số nguyên x biết

a) $5 - x = (-25) - (-8);$

b) $2x - 17 = 16 - 35.$

Câu 10. Tìm số nguyên a biết $|11 - a| = 7$.

ĐÁP ÁN

Dạng 1. Thực hiện phép trừ hai số nguyên

Câu 1.

a	-1	-7	3	0
b	8	-2	-5	8
$a-b$	-9	-5	8	-8

Câu 2.

a	-7	-9	3	0
b	8	-2	-11	-15
$a-b$	-15	-7	14	15

Câu 3.

a	-3	-7	-13	0
b	8	-9	-5	1
$a-b$	-11	2	-8	-1

Câu 4.

a) $-10 + (-2 + 3) = -9 < 11$;

b) $(-4) - (9 - 4) = -9$;

c) $18 - (5 - 9) = 22 > 20$.

Câu 5.

a) $-12 + (2 - 7) = -17 < 7$;

b) $(-91) - (15 - 91) = -15$;

c) $18 - (5 - 15) = 28 > 8$.

Câu 6.

a) $(-117) + 8 + 17 + 117 = (-117) + 117 + 8 + 17$

$$= 0 + 8 + 17$$

$$= 25.$$

b) $19 - (39 - 59) + 1 = 19 - (-20) + 1$

$$= 19 + 20 + 1$$

$$= 40.$$

Câu 7.

a) $8 + (-31) + 19 + 31 = 8 + 19 + (-31) + 31$

$$= 8 + 19 + 0$$

$$= 27.$$

b) $(-21) + 18 - (19 - 21) = (-21) + 18 - 19 + 21$

$$= 18 - 19 + (-21) + 21$$

$$= -1 + 0$$

$$= -1.$$

Câu 8.

a) $x + 8 - x - 22 = x - x + 8 - 22 = 8 - 22 = -14;$

b) $-x + a + 12 - a = -x + a - a + 12 = -x + 12 = -(-98) + 12 = 98 + 12 = 110;$

c) $a - m + 7 - 8 + m = a - m + m + 7 - 8 = a + 7 - 8 = 63 + 7 - 8 = 70 - 8 = 62;$

d) $m - 24 - x + 24 + x = m - 24 + 24 - x + x = m = -24.$

Câu 9.

a) Với $a = 45; b = 175; c = -130$ ta có

$$a - b - c = 45 - 175 - (-130) = 45 - 175 + 130 = -130 + 130 = 0.$$

b) Với $a = -350; b = -285; c = 85$ ta có

$$a - b - c = (-350) - (-285) - 85 = -350 + 285 - 85 = -350 + 200 = -150.$$

c) Với $a = -720; b = -370; c = -250$ ta có

$$a - b - c = (-720) - (-370) - (-250) = -720 + 370 + 250 = -720 + 620 = -100.$$

Câu 10.

a) $(-27) + 8 + 13 + 27 = (-27) + 27 + 8 + 13 = 8 + 13 = 21;$

b) $7 + 23 + (-78) + (-23) = 30 + (-78) + (-23) = (-48) + (-23) = -71;$

c) $(-7) + (-5) + 356 + 12 = (-12) + 356 + 12 = (-12) + 12 + 356 = 356;$

d) $(-9) + (-18) + 18 + (-5) = (-9) + (-5) = (-14).$

Dạng 2. Vận dụng quy tắc dấu ngoặc**Câu 1.**

a) $8 - (3 - 7) = 8 - 3 + 7 = 5 + 7 = 12;$

b) $(-5) - (9 - 12) = (-5) - 9 + 12 = -5 - 9 + 12 = -(5 + 9) + 12 = -14 + 12 = -2;$

c) $7 - (-9) - 3 = 7 + 9 - 3 = 16 - 3 = 13;$

d) $(-3) + 8 - 11 = 5 - 11 = -6.$

Dạng 3. Vận dụng quy tắc chuyển vế**Câu 1.**

a) $3 - x = (-27) - (-8)$

$$3 - x = -27 + 8$$

$$3 - x = -19$$

$$3 - x + x = -19 + x$$

b) $x - 17 = 15 - 48$

$$x - 17 = -33$$

$$x = -33 + 17$$

$$x = -16.$$

$$3 = -19 + x$$

$$3 + 19 = x$$

$$x = 22.$$

Câu 2.

a) $y + 27 = -84 - (-13)$

$$y + 27 = -84 + 13$$

$$y + 27 = -(84 - 13)$$

$$y + 27 = -71$$

$$y = -71 - 27$$

$$y = -98.$$

b) $y + 20 = 84 - 64$

$$y + 20 = 20$$

$$y = 20 - 20$$

$$y = 0.$$

c) $2y - 16 = -11 - (-15)$

$$2y - 16 = -11 + 15$$

$$2y - 16 = 4$$

$$2y = 4 + 16$$

$$2y = 20$$

$$y = 10.$$

d) $-7 - 2y = -37 - (-26)$

$$-7 - 2y = -37 + 26$$

$$-2y = -11 + 7$$

$$-2y = -4$$

$$y = 2.$$

Câu 3.

a) $(-25) + 15 + x = 50$

$$-10 + x = 50$$

$$x = 50 + 10$$

$$x = 60.$$

b) $(-25) + 15 + x = -35$

$$-10 + x = -35$$

$$x = -35 + 10$$

$$x = -25.$$

c) $(-25) + 15 + x = -10$

$$-10 + x = -10$$

$$x = -10 + 10$$

$$x = 0.$$

Câu 4.

$$9 - 25 = (7 - x) - (25 + 7)$$

$$-16 = 7 - x - 32$$

$$-16 + x = 7 - 32$$

$$-16 + x = -25$$

$$x = -25 + 16$$

$$x = -9.$$

Câu 5.

$$x - (17 - x) = x - 7$$

$$x - 17 + x = x - 7$$

$$x + x - 17 = x - 7$$

$$x - 17 = -7$$

$$x = -7 + 17$$

$$x = 10.$$

Câu 6.

a) Vì $|a + 3| = 7$ nên $a + 3 = 7$ hoặc $a + 3 = -7$

$$a + 3 = 7$$

$$a = 7 - 3$$

$$a = 4.$$

$$a + 3 = -7$$

$$a = -7 - 3$$

$$a = -10.$$

b) $|a - 5| = (-5) + 8$

$$|a - 5| = 3$$

Ta có hai trường hợp

$$a - 5 = 3$$

$$a = 3 + 5$$

$$a = 8.$$

$$a - 5 = -3$$

$$a = -3 + 5$$

$$a = 2.$$

Câu 7.

a) $13 - x = (-29) - (-8)$

$$13 - x = -29 + 8$$

$$13 - x = -21$$

$$x = 13 - (-21)$$

$$x = 13 + 21$$

$$x = 34.$$

b) $x - 21 = 18 - 48$

$$x - 21 = -30$$

$$x = -30 + 21$$

$$x = -9.$$

Câu 8.

Ta có $|-a + 8| = 5$ nên $-a + 8 = 5$ hoặc $-a + 8 = -5$

$$-a + 8 = 5$$

$$-a = 5 - 8$$

$$-a = -3$$

$$a = 3.$$

$$-a + 8 = -5$$

$$-a = -5 - 8$$

$$-a = -13$$

$$a = 13.$$

Vậy $a = 3$ hoặc $a = 13$.

Câu 9.

a) $5 - x = (-25) - (-8)$

b) $2x - 17 = 16 - 35$

$$5 - x = -25 + 8$$

$$5 - x = -17$$

$$x = 5 - (-17)$$

$$x = 5 + 17$$

$$x = 22.$$

$$2x - 17 = -19$$

$$2x = -19 + 17$$

$$2x = -2$$

$$x = -1.$$

Câu 10.

Ta có $|11 - a| = 7$ thì $11 - a = -7$ hoặc $11 - a = 7$.

$$11 - a = -7$$

$$a = 11 - (-7)$$

$$a = 11 + 7$$

$$a = 18.$$

$$11 - a = 7$$

$$a = 11 - 7$$

$$a = 4.$$

Vậy $a = 18$ hoặc $a = 4$.